

Konstitutionsutskottets yttrande

1982/83:6 y

över motion 1981/82:2501 om förslaget till ny vattenlag m. m.

Till jordbruksutskottet

Jordbruksutskottet har berett konstitutionsutskottet tillfälle att yttra sig över motion 1981/82:2501, yrkande 2, av Åke Wictorsson (s) angående förslag till ny vattenlag m. m. (prop. 1981/82:130).

I motionen förordas att de föreslagna särskilda övergångsbestämmelserna ändras så att äldre vattenkraftföretag, som inte omfattas av kungsådre- eller nyprövningsreglerna i gällande vattenlag, inbegrips i skyldigheten enligt 12 § i förslaget till lag om införande av den nya vattenlagen att vid en omprövning utan ersättning avstå från vatten upp till en tjugondel av produktionsvärdet för att tillgodose vissa särskilt angivna allmänna intressen.

Regeringsformen (RF) innehåller en bestämmelse (2 kap. 18 §) som tar sikte på vissa typer av ingrepp från det allmännas sida i enskilds egendomsrätt. Bestämmelsen är emellertid endast tillämplig när egendom tas i anspråk genom expropriation eller annat sådant förfogande. Den drabbade skall då vara tillförsäkrad ersättning för förlusten enligt grunder som bestäms i lag.

Enligt utskottets mening utgör den nyssnämnda bestämmelsen i RF inte något hinder mot sådana begränsningar i rätten till ersättning som avses i 12 § i förslaget till lag om införande av vattenlagen. Propositionens förslag i detta hänseende vad gäller vattenföretag som är underkastade gällande kungsådre- eller nyprövningsbestämmelser liksom det remitterade förslaget i motion 1981/82:2501 är således inte oförenliga med RF.

Stockholm den 1 februari 1983

På konstitutionsutskottets vägnar
OLLE SVENSSON

Närvarande: Olle Svensson (s), Anders Björck (m), Yngve Nyquist (s), Bertil Fiskesjö (c), Wivi-Anne Cederqvist (s), Hans Nyhage (m), Kurt Ove Johansson (s), Kerstin Nilsson (s), Gunnar Biörck i Värmdö (m), Sven-Erik Nordin (c), Sture Thun (s), Anita Modin (s), Elisabeth Fleetwood (m), Karin Ahrland (fp) och Nils Berndtson (vpk).

Avvikande meningar

1. av Anders Björck, Hans Nyhage, Gunnar Biörck i Värmdö och Elisabeth Fleetwood (alla m) vilka ansett att den del av utskottets yttrande som börjar med "Regeringsformen" och slutar med "RF" bort ha följande lydelse:

Enligt 2 kap. 18 § regeringsformen (RF) skall varje medborgare vilkens egendom tas i anspråk genom expropriation eller annat sådant förfogande vara tillförsäkrad ersättning för förlusten enligt grunder som bestäms i lag.

En omprövning av ett äldre vattenrättsligt tillstånd till förmån för allmänna intressen som innebär att ett vattenföretag går miste om vatten eller fallhöjd eller rätt att reglera vattnets avrinning synes utgöra, eller i vart fall vara jämfäst med, "annat sådant förfogande" som avses i den nyss nämnda bestämmelsen i RF. Detta innebär enligt utskottets uppfattning att RF:s ersättningsstandard bör vara vägledande när det bestäms vilken ersättning som skall utgå till drabbade vattenföretag i samband med omprövningen. En minskning av den ekonomiska ersättningen utan kompensation i annan form för de i motionen avsedda vattenföretagen finner utskottet inte vara acceptabelt med utgångspunkt i RF:s expropriationsstadgande.

Med detta synsätt är det vidare tveksamt om den i propositionen föreslagna begränsningen i ersättningsrätten till förmån för allmänna intressen när det gäller de vattenföretag som omfattas av kungsådre- eller nyprövningsbestämmelserna i gällande vattenlag är rimlig. Detta särskilt mot bakgrund av att det enligt propositionen inte är uteslutet att tillståndshavare i enstaka fall kan utan ersättning få finna sig i en större förlust enligt de föreslagna reglerna än enligt gällande regler.

Propositionens förslag till ny vattenlag har varit föremål för lagrådsremiss. En ändring i ersättningsreglerna i enlighet med motionärens önskemål innebär en väsentlig avvikelse i förhållande till det förslag som lagrådet har granskat. Det finns således skäl för jordbruksutskottet att låta lagrådet yttra sig över motionens förslag. En ytterligare anledning att på nytt höra lagrådet i detta lagstiftningsärende är att, som framgått tidigare, det är osäkert huruvida de ingrepp i vattenrättigheter som en omprövning innebär skall betraktas som ingrepp av expropriativ natur eller inte. Varken propositionen eller lagrådets yttrande klargör denna fråga.

Sammanfattningsvis förordar utskottet att det remitterade yrkandet i motion 1981/82:2501 avstyrks och att vad utskottet i övrigt anfört beaktas i den fortsatta beredningen av ärendet.

2. av Bertil Fiskesjö (c), Sven-Erik Nordin (c), och Karin Ahrland (fp) som ansett att den del av utskottets yttrande som börjar med "Enligt utskottets" och slutar med "RF" bort ha följande lydelse:

I detta fall är det endast fråga om att begränsa ägarens eller annan rättighetshavares användning av vatten. Enligt utskottets mening är det

mycket vanskligt att avgöra om olika slag av användningsbegränsning bör ge rätt till ersättning enligt 2 kap. 18 § RF eller ej. Utskottet anser att hela denna fråga borde tas upp till särskild prövning, bl. a. av det skälet att olika typer av användningsbegränsning bedömts högst olika från fall till fall.

Särskilt yttrande

av Nils Berndtson (vpk) som anförde:

Vänsterpartiet kommunisterna har alltid varit motståndare till ett generellt egendomsskydd i grundlagen och till de förstärkningar i detta skydd som genomförts på senare år. Det finns flera skäl för detta avståndstagande. Bland dessa kan här nämnas den privata äganderättens betydelse för uppkomsten av sociala orättvisor och som allvarligt hinder mot en utvecklad och fördjupad demokrati. Ett annat viktigt skäl för att inte omgärda den kapitalistiska äganderätten med grundlagsskydd är att grundläggande fri- och rättigheter, t. ex. inom arbetslivet, inte kan tillgodoses utan att komma i konflikt med den privata äganderätten.

Vänsterpartiet kommunisterna kommer att fortsätta att kräva att det generella egendomsskyddet skall utgå ur grundlagen. Något sådant yrkande har inte kunnat föras in i detta ärende eftersom det nu endast är fråga om tolkningen av den regel om egendomsskydd som mot partiets önskan införts i regeringsformen. Utifrån denna utgångspunkt har jag anslutit mig till utskottets yttrande.

